

“Voor wie de klok luidt”

Rede van de voorzitter, prof. ir. M. M. G. R. Bol gehouden op de 61e najaarsvergadering van de Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging op 27 september 1985 te Baarn

Dames en heren, feestgenoten,

Onder het motto “Voor wie de klok luidt”, heet ik u hartelijk welkom. Dat motto, ontleend aan Ernest Hemingway, is vanzelfsprekend niet bedoeld in een droefgeestig/fatalistische betekenis, als de aankondiging van een einde, maar als het signaal van herdenking en bezinning, van voortgang en vernieuwing.

In mijn jubileumtoespraak wil ik ingaan op de geschiedenis, met een aantal hoogtepunten uit het bestaan van onze vereniging, aan de hand van “50 jaar geschiedschrijving”, door ons erelid F. W. Burger. Hoe verheugd zijn wij, hem vandaag in ons midden te hebben! Vervolgens wil ik verwijlen bij de periode 1960-85, om tenslotte de ontwikkelingen van nu, met een blik op de toekomst te bezien.

Op 1 oktober 1910 komen negen bosbouwers in het “Hotel de la Station” te Utrecht bijeen. Ik noem van hen Bart Winkelman, als voorlopig voorzitter. Zij richten de Nederlandse Bosbouw Vereniging op. De achtergrond is duidelijk een *beroepsvereniging*. Men voelt de behoefte aan contacten in het werkgebied. In welk tijdsbeeld moeten we ons die oprichting voorstellen. Een vereniging immers komt niet zomaar uit de lucht vallen. Ik schets u, onder verwijzing naar P. J. Bouman's “Revolutie der eenzamen” het *internationale* beeld, als in een bioscoopjournaal:

1905 * Albert Schweitzer, de dertigjarige theoloog, gaat zich aan de studie van de medicijnen wijden om als zendingsarts naar Frans Equatoriaal Afrika te gaan.

* Na een mat Parijs seizoen beloofde het optreden van de danseres Mata Hari in het Musée Guimet een evenement te worden.

* Zwemwedstrijden voor dames: zedig in hun lange dubbele badpakken. Het publiek lacht.

1907 * Opening van de tweede Vredesconferentie te Den Haag. Over beteugeling van bewapening en scheidsrechterlijke uitspraak in internationale conflicten.

1908 * Viering van Frans Jozef's regeringsjubileum. De Radetzky mars schalt door de straten van Wenen. Een 21-jarige verproletariseerde zoon uit de midden-

stand, voor de tweede maal afgewezen voor de schildersacademie, ziet het aan.

1910 * Ghandi hanteert het wapen der burgerlijke ongehoorzaamheid, vooral van de passieve tegenstand.

* Het grensgebied tussen chemie en fysica wordt ontsloten: de kernfysica. Roentgen in Duitsland, Becquerel en de Curies in Frankrijk, J. J. Thomson in Engeland.

1912 * Tenslotte, Tirpitz, sedert het aftreden van Bülow de machtigste man naast de Keizer, versterkt de Duitse vloot. De scheepsbouw en de geschutgieterij werken op volle toeren.

Nationaal, prik ik een aantal gebeurtenissen uit Manning's “Op zoek naar het alledaagse vaderland”:

1906 * Oprichting van het NVV, dat verbetering van arbeidsvoorwaarden en levensomstandigheden van de arbeiders wilde bereiken.

1908 * De voetbalclub Feyenoord wordt opgericht, maar het voetballen bleef nog enige tijd een elite sport.

1909 * Geboorte van Prinses Juliana, onze beschermvrouwe.

1913 * Na de arbeidswet (1911) weet Minister Talma de invaliditeitswet, de ziekte wet en de wet op de raden van arbeid in het Staatsblad te brengen.

Lijken deze gebeurtenissen weinig directe relatie te hebben met de oprichting van onze vereniging, duidelijker blijkt dit uit geschriften uit *land- en bosbouw*: Driekwart eeuw plattelandsgroei (1888-1963), Nederlandsche Heidemij 75 j.; Staatsbosbeheer 1899-1939.

1886 * De Markenwet komt tot stand. De belangstelling voor ontginning van woeste grond ten behoeve van land- en bosbouw laait op, wordt bijna als roeping ervaren.

1888 * De Nederlandsche Heidemaatschappij wordt in Arnhem opgericht.

1891 * De eerste protesten bij de invoering van de 8-span-ossenploeg bij ontginnings-grondbewerking, ter vervanging van de schop.

* Vastlegging en bebossing van zeeduinen, Schoorl, komt in het beeld, gevolgd door bebossing van stuifzanden bij Kootwijk.

1899 Ontstaan van Staatsboschbeheer.

1904 * De troonrede gewaagt van "de toenemende bruikbaarheid van de bodem, verkregen zowel door het ontginnen van woeste gronden, als door veroveringen op en dwang opleggen aan het water".

1906 * Naast de gebruikelijke 8-span-ossenploeg, maakt de stoomploeg zijn intrede. Protest!

1912 * De eerste trekker, ...!

Bij de aanvang in 1910 telde de vereniging 29 leden, een aantal dat in 1960 was gegroeid tot 305 (283 leden, 22 donateurs); vandaag tellen we ongeveer 538 (475 leden, 63 donateurs).

Doelstelling van de vereniging, neergelegd in de statuten van 1911, was "het bevorderen van den boschbouw in de ruimste betekenis". Afgezien van de invulling van het begrip "ruimste betekenis" dezelfde als anno 1985. Wij schrijven nu, sinds de statuten van 1973: "het bevorderen van de bosbouw, van de landschapsbouw en van het natuurbehoud (alle in ruime zin genomen)". Hoe ruim? Daarover, heb ik de indruk, is in de vereniging nog niet het laatste woord gesproken.

Volgens de eerste oprichtingscirculaire konden lid worden personen die "eene academische landbouwkundige opleiding genoten hebben". Dat blijkt direct al "een harde". Onmiddellijk werd deze selectiviteit doorbroken door de opvatting de toelating zo ruim mogelijk te stellen. Het principe van toelating heeft door 75 jaar heen de geesten beziggehouden, ook via statutenwijziging in 1924 en 1928. De zo ruim mogelijke openstelling gebeurde stapsgewijs. Waar zijn we nu? Ik kom daar nog op terug.

Wat hield de nu in de Nederlandse Bosbouw Vereniging georganiseerde bosbouwer in die beginperiode bezig? Ik doe een greep uit Burger's geschiedschrijving en vul nog wat aan:

* De eerste "congresvergadering" vindt in 1911 te Utrecht plaats. Onderwerpen zijn: eenheid in meting van hout; inlands zaad; bosbouwonderzoek en -proefstation.

* Er wordt bij rekest van 1912 aan de Minister van Landbouw, Handel en Nijverheid gepleit voor de oprichting van een Bosbouwproefstation; in 1919 volgt de oprichting.

* Er wordt gepleit voor een Bosstatistiek

* Naar aanleiding van een arrest van de Hoge Raad inzake de heffing van inkomstenbelasting over inkomen uit bos, bepleit de vereniging in 1916/17 mede daarom het bosbedrijf uit de Wet op de Inkomstenbelasting te lichten. Dit verlangen wordt in 1926 ingewilligd.

* De Nederlandse Bosbouw Vereniging spreekt zich in 1917/1918 naar aanleiding van het door de commissie Ritzema Bos opgestelde ontwerp voor een bosbe-

schermingswet uit voor verderstreckende wetgeving. In wezen pleitte de vereniging toen voor een boswet, die in 1922 in werking treedt.

* Er wordt meegewerkt aan de totstandkoming van de Natuurschoonwet 1928. Die hebben we nog, waarover straks meer.

* Er worden "Mededelingen" gepubliceerd en er wordt in 1929 een tijdschrift opgericht, of beter overgenomen, na een initiatief van dr. Beversluis in 1928. Bij dit overnemen wordt nog even overlegd omtrent een combinatie met het Landbouwkundig Tijdschrift. Iets om over na te denken?

* Er wordt een Nota gericht aan de Minister van Landbouw, Handel en Nijverheid "omtrent de bevordering van de Boschbouw in Nederland door den Staat". Zie Privatisering 1985.

* In 1932 wordt de eerste "Wetenschappelijke Cursus" ingesteld, de laatste in 1953, waarna de Studiekring wordt opgericht.

* In 1932 en 1936 zijn er rekestten aan de Minister van EZ en Arbeid en Landbouw en Visserij "inzake de noodtoestand in het inlandsch bosch- en houtbedrijf" resp. inzake de wenselijkheid van het verlenen van steun aan de bosbouw.

* Een adres uit 1947 aan de Raad van Ministers omtrent de ongerustheid bij de Nederlandse bosbouwers over het streven van het Ministerie van Oorlog, om in toenemende mate natuurterreinen en bos voor oefeningen te gebruiken met alle gevolgen van dien. Beperking in dezen werd verzocht in verband met de grote economische, ethische en esthetische waarden (vide ons bericht aan de Vaste Kamercommissie van Defensie inzake "de Syssel" en omliggende gebieden, in 1984).

* In 1953 wordt een buitengewone vergadering gehouden over het Ontwerp-Boswet, na een eerder advies op verzoek aan de "Staatscommissie Herziening Boswetgeving".

* Een terugval van de mijnhoutprijzen in 1959, vóórbo- de van de sluiting der mijnen in 1963.

* Aan onze vereniging wordt in 1960 ter gelegenheid van de 50-jarige jubileumviering te Arnhem, het predikaat "Koninklijke" uitgereikt. Burger wordt lid van verdienste, zoals dat toen heette.

Geven de vermelde onderwerpen een grofmazig beeld van de activiteiten in de eerste 50 jaar, ik wil thans enige feiten uit de jongste periode van 1960-1985 weergeven – een stukje geschiedschrijving mijnerzijds – waarbij overigens de bosbouwtechnische, inhoudelijke onderwerpen – net als in de eerste periode onvermeld moeten blijven. Ik moet dat aan anderen overlaten, hoe interessant de golfbeweging der thema's, in het verloop van de tijd, ook is.

* In de Tweede Kamer wordt een nieuwe Boswet aangenomen, die in 1962 – ter vervanging van de Boswet 1922 – van kracht wordt.

* De Troonrede meldt dat verdere ontginning van woeste grond uitzondering gaat worden.

* Dr. Th. A. Oudemans wordt in 1962 lid van verdienste.

* Onze voorzitter, wijlen prof. Becking, brengt het onderwerp "vergoeding aan bosbezitters voor diensten terzake de recreatie" ter sprake. Hij vraagt ook aandacht voor andere kap/verjongingssystemen: uitkap in plaats van leegkap.

* In de voorjaarsvergadering 1963 wordt het thema herziening Natuurschoonwet 1928 aangesneden.

1966, een topjaar van bosbouw-nieuws!!!

* Het SBB reorganiseert: een landelijke trojka, met provinciale directies.

* Per 1 augustus treden de bijdrageregelingen bij openstelling van CRM en LV in werking. De bosbouwwereld sombert: het bedrag, f 50 per jaar per ha, is te laag en de degressie te hoog.

* "Met de rug tegen de muur". De open brief van Oudemans aan de Ministerraad en volgend een adres van het Bosschap aan betrokken Ministers, met inspraak van onze vereniging, inzake de structurele en economische moeilijkheden in de bosbouw.

* Nieuwe verenigingsstatuten worden in 1968 van kracht. De vereniging wordt opnieuw aangegaan tot 30 september 1997!

* De KNBV-uitgave Bosbescherming deel I verschijnt, en "Bosbouw in Nederland", met vertalingen in Engels en Duits, vervaardigd door dr. D. Burger. Het boek wordt, in verband met het 60-jarig jubileum in 1970, aangeboden aan bewindvoerders.

* Het Bestuur van de KNBV lanceert, na een Studieringbijeenkomen in 1970, een plan voor een Meerjarenprogramma en bosuitbreiding. Er wordt een commissie van het Bosschap ingesteld.

* De eerste actiegroepen gaan in 1972 richting Bos!

* De najaarsstorm in de nacht van 12 op 13 november 1972. Het huiskamerbeeld toont navrant beelden van gestreken en afgeknapte bomen en bossen en van een bewogen, schier huilende houtvester.

* Contacten van de KNBV met de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren en het Bosschap leiden tot een brief van het Bosschap aan de Minister met een pleidooi voor overheidssteun voor bestrijding van extra kosten voor de ruiming van het stormhout.

* De Minister besluit tot een bijdrage van f 21 per m³.

* De voorjaarsstorm van 2 april 1973. De KNBV richt zich tot de Ministers met een resolutie over de stormen.

* De discussie over herbebossing en/of natuurlijke bosontwikkeling vangt aan.

* De huidige statuten worden van kracht. De toelating wordt verruimd. Hoe gaan we verder?

* Aanbieding aan regeringsinstanties van het "Beleidsprogramma voor bosinstandhouding en bosuitbreiding in Nederland" in 1974; voorstellen o.a.

– een bosinstandhoudingsbijdrage, naast een openstellingsbijdrage

– overbruggingsbijdrage bij bosuitbreiding

– aanbeveling een meerjarenplan voor de bosbouw op te stellen. Dames en heren, niets komt zomaar uit de lucht vallen!

* De Bosbouwvoorlichtingsraad, met vertegenwoordiging van de KNBV, wordt een adviescollege met bredere taak.

* Voor het eerst in de parlementaire geschiedenis wordt in 1976 de situatie in de Nederlandse bosbouw breed uitgemeten in de Tweede Kamer.

* De beschikking Bos- en Natuurbijdragen komt in 1977, als instrument ter realisering van een bosbouwbeleid voor bosinstandhouding.

* Structuurvisie op het bos en de bosbouw met verbetering van de instandhoudingsregeling en plannen tot bosuitbreiding met 50.000 ha tot 1990. Het jaar der visies!

* Wolven en Europese buffels achten sommigen op de Veluwe gewenst; ter vervanging van bosbouwers, zegt onze voorzitter. Onze vereniging – in discussie met kritische groepen – laat, verstandig, ruimte voor experiment. Wellicht zijn we op de eilanden der gelukzaligen geboren waar, naar Homerus, alles groeit "zonder zaaien of ploegen".

* In overleg met de Minister vormt het Bosschap een commissie ter voorbereiding van de herziening Boswet 1962.

* De minister zegt in de Tweede Kamer het inzicht tussen beheers- en inrichtingsmaatregelen en de natuurlijke processen te willen verdiepen. Het is zijn voornemen het beheer in z.g. bosreservaten in de diverse Nederlandse bostypen op dit doel te richten.

* In de vereniging – we schrijven 1980 – wordt gediscussieerd over art. 2, lid 1 der statuten. Dient aan Landschapsbouw- en Natuurbehoud toegevoegd te worden: "voorzover deze relatie hebben met bomen, bos en bosbouw"?

In 1981:

* De Bosbouwvoorlichtingsraad adviseert de minister een plan voor werkgelegenheid in bos- en natuurterrein op te stellen, met structurele en tijdelijke arbeidsplaatsen voor achterstallig onderhoud.

* 3 groene structuurschema's. Met name het structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud bedreigt de ontwikkeling van de bosbouw door een zeer ruime uitleg te geven aan het begrip natuur.

* Onze vereniging staat voor duurzaamheid, veelzijdig

digheid en produktiviteit, het bos als totaliteit, en reageert in 1982 aldus.

* De Stichting Bos en Hout, met participatie van LV, EZ en het bedrijfsleven, opgericht in 1981 als verbreding van de eerdere stichting Industriebout, brengt de in opdracht van EZ verrichte studie "De beschikbaarheid van hout" uit. Het ministerie van EZ uit vervolgens het beleidsvoornemen de zelfvoorzieningsgraad met hout tot 25% op te voeren. De belangstelling voor één der peilers van de bosbouw: de houtproductie en de houtvoorziening, blijft daardoor staande, nu ook weer op rijksniveau.

* De gezondheidstoestand van het bos in Nederland, als indicator van luchtverontreiniging, in 1983 in het nieuws.

* Na initiatief van de Bosbouwvoorlichtingsraad in 1981, is er een werkgelegenheidsplan in voorbereiding: 30 à 40 miljoen van sociale zaken voor de bosbouw in 1984 en 1985. De stichting Boswerk.

* Beleidsvoornemen van 1982 inzake aanwijzing van o.a. het gebied van de Mispelindse en Neterselse Heide en aangrenzende beekdalen, als beschermd natuurmonument, wordt beleid. Kroonberoepen van direct betrokkenen. Onze vereniging wendt zich met een brief tot de Kroon, waarin o.a. wordt gesteld dat het toekennen van een zeer eenzijdige bestemming aan een boscomplex of landgoed waar bossen aspectbepalend zijn onjuist is. Het kroonberoep diende op 14 juni 1985, gevolgd door een terreinbezoek op 20 september. Een beheersvisie voor het gebied is intussen (1985) in opdracht van NMF Noord-Brabant opgesteld.

* De KNBV organiseert in 1984 een "zure regen-excursie" naar Nordrhein-Westfalen, Niedersachsen, Veluwe en Utrechtse Heuvelrug. Open brief aan de Minister-President met verzoek bestrijding van luchtverontreiniging tot speerpunt van regeringsbeleid te maken.

* De sectornota van LV: het Meerjarenplan Bosbouw. KNBV en Ned. Ver. van Boseigenaren verzorgen met toelichting van Staatsbosbeheer regionale voorlichtingsbijeenkomsten over de achtergronden van het meerjarenplan: de bosdoeltypen.

* De Minister van LV zegt in de Memorie van Toelichting ernaar te streven, dat de EG zich thans vooral richt op maatregelen op o.a. bebossing van landbouwgronden in het kader van het EG-landbouwstructuurbeleid. 30 à 35.000 ha bos zal worden aangelegd, met voorrang in de Randstad.

* De Minister van EZ bereidt de premierregel (f 3.000 per ha) voor, ter bevordering van de aanleg van tijdelijk bos.

* Particuliere belangstelling voor bosbouw en bosuitbreiding in Nederland: De Nationale Houtbank BV, de Stichting Bevordering Houtproductie.

* Een voorontwerp van Wet inzake herziening van de

Natuurschoonwet 1928 bereikt de Bosbouwvoorlichtingsraad. Echter: anno 1985 is de aangekondigde herziening, hoewel de adviezen terzake reeds maanden geleden zijn uitgebracht, nog steeds niet verschenen. Het ware te wensen dat verruiming van de fiscale faciliteiten voor N.S.W.-landgoederen nu op korte termijn tot stand komt.

* Dames en heren, Vandaag, 1985!

Ik eindig zoals ik begonnen ben, met kaleidoscopische beelden: het zicht op bossen en bosbouw vanuit een contrastrijke wereld.

* *Internationaal* proclameert FAO het jaar 1985 tot het jaar van het bos.

* Bob Geldof en het "live aid concert" op Wembley en in Philadelphia. 50 miljoen pond voor Afrika.

* Het wereldbosbouwcongres in Mexico – 2200 aanwezigen, 50% uit het buitenland – met veel aandacht voor: forest resource management, production and productivity, institutions and rural development. En een paar maanden later de rampzalige bevingen in de korst der aarde.

Nederland

* No-nonsense en het volkspetitionnement

* De ja/nee-inpoldering van de Markerwaard.

* En voortzetting en ontwikkeling sinds 1905: het perspectief der monokini. Het publiek lacht verder.

* De herverdeling van arbeid.

En het bos en de bomen?

* In de voorjaarsvergadering 1985 kwam het onderwerp "vitaliteit van bossen" uitgebreid aan de orde. Daarbij werd aansluitend aan de discussie over oorzaken en oorzaakbestrijding, ook gesproken over de randmaatregelen die de bosbouw zelf zou dienen voor te bereiden. De heer Nas gaf toelichting over een overlevingsstrategie.

De vereniging gaf een perscommuniqué uit waarin mede aandacht wordt gevraagd voor maatregelen terzake van de vermindering van ammoniakuitstoot. De Troonrede: Bij de zorg voor het milieu zullen problemen als zure regen, het mestoverschot en het kanaliseren van afvalstromen veel aandacht blijven vragen. Er komt volgens het Indicatief meerjarenprogramma milieubeheer, in de periode tot 1990, 1,2 miljard gulden extra voor de milieuzorg.

* De KNBV belegt een buitengewone ledenvergadering i.v.m. een reactie op de sectornota Meerjarenplan Bosbouw.

Intussen is de parlementaire behandeling van de 3 groene structuurschema's uitgesteld tot 9 en 10 oktober – direct volgend op ons symposium. Aanvankelijk lag het in het voornemen deze schema's nog voor het zomerreces te bespreken. De verschuiving van de behandeling naar oktober leek een mogelijkheid te ope-

nen voor gelijktijdige behandeling met het Meerjarenplan Bosbouw. Van verschillende kanten was daarop aangedrongen.

Er is een risico, dat de drie groene structuurschema's toch worden afgehandeld vooruitlopend op het Meerjarenplan Bosbouw, met als mogelijk gevolg dat de discussie over een aantal wezenlijke zaken bij de behandeling van het Meerjarenplan Bosbouw zal zijn geblokkeerd. Dat geldt met name t.a.v. het verouderde structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud.

In verband daarmee zendt uw Bestuur onze reactie op het Meerjarenplan aan de Minister van LV, ook naar de bijzondere commissie "behandeling groene structuurschema's".

* In februari 1985 verschijnt het rapport Financiering Bosuitbreiding. De werkgroep heeft zich beziggehouden met het aangeven van mogelijkheden de middelen te verruimen, zodanig dat de gewenste bosuitbreiding kan worden gerealiseerd. De werkgroep concludeert dat het betrekken van de particuliere sector bij de bosuitbreiding voor die sector, onder bepaalde voorwaarden, perspectieven kan bieden. De EZ premiereregeling sluit op de problematiek aan.

* Ontwikkelingen van de houtmarkt

In onze regio: Denemarken, West-Duitsland, Zwitserland, Frankrijk en de Benelux, wordt jaarlijks ca. 75 miljoen m³ rondhout geoogst. Ondanks rimpelingen door oliecrises, rentestand, storm, teruglopende bouw, enz., gedurende de laatste 25 jaar, bleef de markt redelijk stabiel. De vertoende marktstabiliteit kan – naast tijdelijke marktpolitieke ingrepen als het opslaan van overschotten – worden toegeschreven aan de ontwikkeling in de richting van industrieel houtverbruik, in eenheden van grote schaal, op basis van regionale voortbrenging en verwerking. Voorbeelden: Parenco, de investeringen van de KNP in de productie van papier op basis van houtslipje te Lanaken.

Aldus mag er vertrouwen bestaan in de toekomstige afzetmogelijkheden voor inlands hout, vertrouwen dat alleen maar kan toenemen als er meer hout op de markt zal komen dan thans, omdat daarmee de diversiteit in het verbruik kan groeien.

Of ook de voorwaarden waarop de bosbouw zijn produkt naar de markt kan afzetten de boscigenaar/beheerder zullen bevredigen, is een zaak die afhangt van verbetering van de marktstructuur. Zie ook het in 1984 verschenen Structuurverbeteringsplan Nederlandse inlands houthandel van de NEHEM. Boscigenaren zouden daartoe stappen moeten nemen om te komen tot een jaarlijkse houtoogststatistiek. Mede op grond daarvan zouden er met exploitanten/handelaren oogstprognoses moeten worden opgesteld, leidende tot voorverbruikers kwantitatief aantrekkelijke aanbiedingen, met voldoende continuïteit.

* De Regeling bijdragen werkgelegenheid in de bos-

bouw 1984 en 1985 loopt per ultimo 1985 af. Voor een goede ontwikkeling van de werkgelegenheidssituatie in de bosbouwsector is het van het grootste belang, dat de in gang gezette ontwikkeling kan worden gecontinueerd. Het Bosschap heeft bij de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Landbouw en Visserij aangedrongen op voortzetting van de Regeling, dan wel vervanging daarvan door een andere met vergelijkbaar positief effect.

* De privatisering

Een interdepartementale begeleidingscommissie – kennis genomen hebbende van het werkgroeprapport Privatisering Bosbeheer – adviseerde een proces in gang te zetten, dat erop is gericht de beheerstaken van het Staatsbosbeheer uiteindelijk door particuliere bedrijven te laten uitvoeren. Een lichte voorkeur wordt uitgesproken voor een structuur-NV, waarvan de meerderheid der aandelen in particuliere handen zal komen.

In de adviesaanvraag die thans is gericht aan daarvoor in aanmerking komende organisaties wordt erop gewezen, dat het kabinet voorstander is van privatisering van bosbeheer, doch dat nog geen mening kan worden gegeven over de mate en de vorm waarin dat zou moeten. Het kabinet onderkent de voordelen van een structuur-NV, maar tekent daarbij aan dat deze vorm toegepast op het Staatsbosbeheer ook nadelen kent. Ook wordt gewezen op het feit, dat Staatsbosbeheer de afgelopen jaren al een aantal reorganisaties heeft moeten ondergaan. Velen zullen dat op andere momenten hebben verzucht! Het komt mij voor, dat voor een vereniging als de onze bij standpuntbepaling primair het behoud en de vergroting van *deskundigheid*, gericht op bosinstandhouding, zou moeten gelden. Aspecten van schaal spelen daarbij ook een rol. Voorts dient het beheer bedrijfsmatig te worden gevoerd, met aandacht voor kwaliteit en voor financiële beheersbaarheid. De bosbouw, als vorm van bodemcultuur, dient zich financieel niet uit de markt te prijzen. Primair dienen daartoe kaders te worden geschapen; een organisatorische vorm zou op de genoemde uitgangspunten passend moeten worden gemaakt.

* De bijna-eindigende ministeriële reorganisaties in het veld van bos-, natuur- en landschapsbeheer hebben geleid tot de, reeds eerder ingestelde directie voor Natuur, Milieu en Faunabeheer, naast een directie Staatsbosbeheer voor Bos- en Landschapsbouw.

De directeur Staatsbosbeheer wordt thans bijgestaan door 2 adjunct-directeuren (dienstvakhoofden) voor bos- en landschapsbouw en voor terreinbeheer. Het dienstvak bos- en landschapsbouw kent sectorhoofden voor bosbouw en voor landschapsbouw, met plv. sectorhoofd/afdelingshoofd. Het dienstvak terreinbeheer krijgt een plv. dienstvakhoofd, 2 regionale coördinatoren en ongeveer 10 afdelingshoofden. Provin-

ciaal, dat wist u al, zijn er consultants bos- en landschapsbouw en hoofden terreinbeheer. Houtvester mag niet meer! Die leeft straks voort in radio en televisiestrip: naast Ko de Boswachter, Hannes Houtvester.

Dames en heren,

Ik constateer, dat het bos in Nederland, maatschappelijk gezien, een deel van de belangstelling heeft gekregen die het verdient.

Dat blijkt o.a.:

- uit de toegenomen aandacht voor bos en bosbouw bij de behandeling van 's Rijksbegroting;
- uit het Meerjarenplan Bosbouw en de plannen tot bosuitbreiding;
- uit de recente uitslatingen van de Minister van LV meer te willen doen op het stuk van de openluchtrecreatie, met name terzake van de groenstructuur in de Randstad;
- uit het ministeriële voornemen tot instelling van bosreservaten;
- uit de sterk toegenomen belangstelling van LV voor de produktieve betekenis van het bos. Daarbij valt ook de opvallend positieve bemoeienis van het Ministerie van EZ op, vanuit de invalshoek van de houtvoorziening.

Oprichting voor de bosbouw wereld zal zijn die belangstelling gaande te houden en verder te verdiepen.

Voor onze vereniging betekent dat mijns inziens de opdracht de samenhang, het bos als levensgemeenschap en de multifunctionaliteit, sterk te benadrukken. Anders dreigt het gevaar, dat het bos als totaliteit, onder de druk van belangstelling en expertise voor deelaspecten, uit elkaar wordt getrokken. Dat leidt tot onnodige en zinloze polarisatie. Dat laat onverlet dat, in bepaalde gevallen een deelfunctie een sterk accent kan krijgen.

Oprichting is ook, daarbij de kennis en deskundigheid op het stuk van deelaspecten en hun samenhang, te verdiepen, verder uit te bouwen en inzichtelijk te maken, zowel voor het bosbeheer zelf, als voor een bredere kring van beleidsmakers en andere geïnteresseerden. Mede in verband daarmee ligt bestaande samenwerking met bijv. Boschap, Nederlandse Vereniging van Boseigenaren e.a. ons daarbij na aan het hart. Het is van het grootste belang het proces van uitbreken uit het (gedwongen en/of zelfgekozen) isolement voort te zetten, ook in de richting van andere verwante vormen van bodemgebruik. In veel landen zijn land- en bosbouw op bedrijfsniveau in sommige gevallen complementair, soms geïntegreerd. Denk aan het boerenbos in Europa, farm forests, dorpsbossen in de tropen, agroforestry. In Nederland wijzen beheers-

overeenkomsten voor onderhoud van houtige begroeiingen in het landschap in die richting; in Zweden belangstelling vanuit de landbouw voor additionele teelt van snelgroeiende houtsoorten. Mogelijkheden en moeilijkheden zullen bij ons jubileum-symposium van 4 oktober "De toekomst van bos en bosbouw in een geurbaniseerde wereld" zeker aan het licht komen.

Voor een vereniging als de onze betekent de aangeuide ontwikkeling, dat er behoefte is aan verdieping, verbreding en verspreiding van vakkennis. Studiekring en tijdschriften kunnen daarbij een wezenlijke rol spelen. Het wordt vrijwel onontkoombaar daarbij professionalisering van sommige taken na te streven om beweeglijk op situaties en ontwikkelingen te kunnen inhaken: ik denk aan part- of full-time secretaris/redacteur/public relations.

Alleen al financiële barrières zullen ons daarbij het overleg doen aangaan met anderen. Om gezamenlijk en/of complementair, met eigen verantwoordelijkheid beter te kunnen handelen. Ik ben overigens van mening dat er ook een nationaal, overheidsbelang gemeoid is, bij bijvoorbeeld het hebben van een bosbouw tijdschrift in Nederland: als platform voor discussie, voor informatie en documentatie. Dat alles zal ook zijn weerslag kunnen hebben op onze vereniging, statuten, structuur, openstelling.

Tenslotte zou ik willen opmerken hoe belangrijk het is, dat de vereniging zich uit, in een dynamische samenleving, zich uit via besluit in vergadering bij meerderheid van stemming en via bestuur, met verantwoordingsverplichting achteraf. Dat kan in een vereniging als de onze, met de nodige diversiteit, ook zeker spanning oproepen. Ik acht dat echter onvermijdelijk en, bij verstandig gebruik, beheersbaar.

Zeër wezenlijk is, naar het mij voorkomt, dat we - met tolerantie - ook ruimte geven, ruimte voor creativiteit, ruime voor nieuwe, andere ideeën en toetsing daarvan. Waarbij de opmerking dat, zeker in geval van lange termijn groeiprocessen zoals in de bosbouw, m.i. experiment niet te snel synoniem moet worden gemaakt met praktijktoepassing op, voor Nederland, grote schaal. In een klimaat met mogelijkheid van ont-plooiing - met voldoening verwijs ik daarbij naar de ideeën-jubileumprijsvraag - zie ik onze vereniging groeien en in staat de statutaire doelstellingen ook daadwerkelijk te vervullen.

Dames en heren. De bel luidt voor ons! Laat het bosbouwverleden, in wijsheid vertaald, springplank zijn voor de toekomst van onze bosbouwvereniging.